

La traducció al català viu una etapa esplendorosa, no només gràcies a la quantitat de textos que s'hi publiquen versionats d'altres llengües, sinó pel que fa a la diversitat lingüística –fa uns mesos arribava la primera novel·la traduïda directament de l'islandès i es reprenia la publicació de traduccions del gal·lès, del serbi i del danès– i també en relació a la varietat dels títols que arriben. Un dels camps en què l'oferta s'ha enriquit més durant l'última dècada ha sigut el dels clàssics. Hi ha editorials que hi dediquen col·leccions senceres, com ara Vienna, Adesiara, Flâneur i Edicions de 1984, i d'altres que hi han apostat puntualment, com ara Proa, Club Editor, Comanegra, Quaderns Crema, Leonard Muntaner, Días Contados i Lapslätzuli. A més, noves editorials com Extinció, Cal Carré i Cràter hi dediquen un espai central als catàlegs.

1. El retorn de Gilgamesh

Una obra èpica fundacional, escrita fa més de 4.000 anys “Amic meu, he tingut un somni. Per què no m'has / despertat? Feia molta por –diu Gilgamesh a Enkidu–. A les espatlles jo carregava una muntanya, / la muntanya s'ensorrava damunt meu i m'atrapava, / el terror m'envoltava els genolls, / una resplendor em dominava els braços”. També Lluís Feliu i Adelina Millet han carregat metafòricament –potser fins i tot en somnis– la muntanya de traduir, durant anys, directament de la llengua accàdia, l'epopeia més important de les civilitzacions sumèria i babilònica.

El *Poema de Gilgamesh*, escrit fa més de 4.000 anys, ressegueix les peripècies del poderós rei d'Uruk –ciutat de l'antiga Mesopotàmia situada en actual territori iraquiana– i, de retruc, posa damunt la taula alguns temes que han motivat molta

literatura: la por de la mort, la força de l'amistat i l'assoliment del poder. En van publicar una primera versió el 2007, a l'Abadia de Montserrat. La nova, revisada i ampliada, ha aparegut a Adesiara.

2. Els fragments de Safo

El volum *I desitjo i cremo* inclou tota la poesia de l'autora grega Safo, poeta grega que va viure entre els segles VII i VI aC, s'havia pogut llegir en català versionada per Manuel Balasch (1973) i per Maria Rosa Llabrés Ripoll (2006). A *I desitjo i cremo* (Proa), Eloi Creus n'ofereix una nova traducció amb tots els últims descobriments en relació “a l'obra de la primera poetessa d'Occident que tenim”. “Llegida amb ulls d'avui hi veig una autora moderna –assegura–, no s'assembla en res a ningú de l'època; no és Píndar, ni tampoc Alceu, company de generació”.

L'obra de Safo ha arribat esmicolada en 168 fragments encapçalats per l'himne a Afrodita.

3. L'enginy de Marcial

Adesiara publica els epigrames sense censurar “Si al teu esclau li fa mal la tita, i a tu, Nèvol, el cul, / no soc cap endeví, però sé a què et dediques”, es pot llegir a la versió de Jaume Juan Cas-

- 01. ESCULTURA DE SAFO.
- 02. EL CAVALLER GALVANY.
- 03. SEGELL DE LOUISA MAY ALCOTT.
- 04. FLORBELA ESPANCA.
- 05. OSAMU DAZAI WIKIPEDIA

telló dels quinze llibres d'*Epigrames* de Marcial, reunits en un volum fasciós, de més d'un miler de pàgines.

Nascut entre el 38 i el 41 a Bilbilis, ciutat de la Hispània Tarracense –l'actual Calataiud–, Marcial ha passat a la història de la literatura gràcies a l'exhaustiu retrat en vers de la vida urbana de l'Imperi Romà. Igual que passava amb Safo, Marcial ja havia estat traduït al català, però l'edició de la Bernat Metge a càrrec de Miquel Dolç tenia versos censurats i prescindia d'algun poema sencer. Juan Castelló ha volgut “respectar escrupolosament i amb tots els matisos l'eroticisme present en uns 150 poemes de Marcial”. Tampoc ha rebaixat l'habilitat del poeta llatí a l'hora d'insultar els enemics: “Ets un xafarder, un calumniador, / un estafador, un traficant, / un mamapolles, un macarra. No entenc, / Vacerra, que no tinguis ni cinc”.

4. Un heroi medieval

Cal Carré publica *Galvany i el Cavaller Verd*, conte anglès del segle XIV, és un poema anònim que va fascinar J.R.R.

a
llegim

44-45

- Entrevista a Jamaica Kincaid, que escriu sobre la mort del seu germà
- L'últim 'despropòsit' narratiu de Joël Dicker

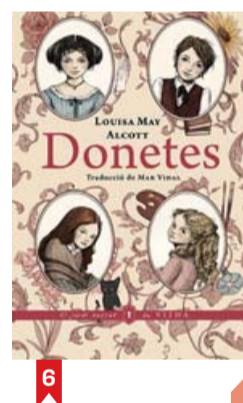
46-47

- 'Saturn', una novel·la autobiogràfica dolorosa
- Vicenç Pagès Jordà recomana un llibre influent de Joan Fuster

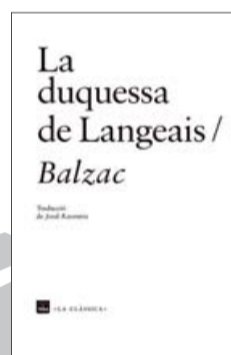
Deu clàssics que us faran viatjar arreu del món

Escollim deu novetats escrites entre el segle XX abans de Crist i mitjans del segle XX que traslladen el lector a geografies i èpoques molt diferents. Bon viatge!

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

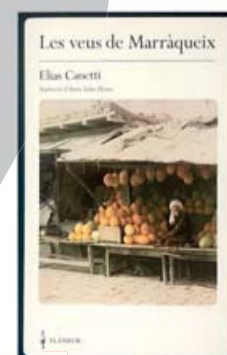
6

5

8

10

Tolkien. “Comença i acaba al castell del rei Artús, Camelot –explica Lola Badia, traductora del volum, publicat a Cal Carré–. Som a la Bretanya fabulosa dels cavallers de la Taula Rodona, on tot són aventures de màgia, de valor i d’amor, un univers de ficció cuinat a l’Edat Mitjana que ens resulta familiar gràcies al cinema”.

L’heroi, Galvany, és el nebot del rei Artús, “una versió del cavaller perfecte en qui no tenen cabuda les tèrboles delinqüescències d’un amant turmentat com Lançalot”. Per a Badia, un dels atractius del llibre és “la incompatibilitat entre l’amor cortès i la fidelitat conjugal, el tema que crida tant l’atenció dels productors de Hollywood”. ¿Se’n sortirà, Galvany, o sucumbirà als encants de la dona que intenta seduir-lo, esposa del senyor a qui el cavaller serveix? L’enginyosa resposta es troba en aquest petit i trepidant llibre ambientat en algun punt incert de l’actual Anglaterra.

5. Un amor impossible

Edicions de 1984 publica *La duquessa de Langeais*, de Balzac. La *Comèdia humana* d’Honoré de Balzac és un dels projectes narratius més ambiciosos del segle XIX: a les més de 90 novel·les i contes que

la integren s’hi pot arribar a través de títols emblemàtics com *Les il·lusions perdudes*, però també a partir d’obres menys conegudes com *La duquessa de Langeais*, fins ara inèdita en català. Traduïda per Jordi Raventós, arrenca quan un general de les guerres napoleòniques troba, en un convent, una germana rere la qual s’amaga Antoinette de Langeais, antic amor frustrat pel matrimoni de conveniència amb un duc. Publicada en francès el 1834, aquesta joia condensa, en menys de 200 pàgines, la força i l’encant balzaquians: “¿Qui em pot assegurar que seré estimada sempre? –es pregunta la duquessa, quan encara és a París–. L’amor que us prodigaré en tot moment per lligar-vos més bé a mi potser seria un motiu per a ser abandonada”.

6. Quatre germanes

Viena edita *Donetes* per primer cop en català. Amb més de 2 milions d’exemplars venuts només en anglès i traduïda a 50 llengües, *Donetes*

(1868), de Louisa May Alcott, no s’havia pogut llegir mai en català. Mar Vidal signa la traducció per a l’editorial Viena, que ja ha anunciat la publicació, aquesta tardor, de la segona part del díptic. Al llibre, les germanes March –la Meg, la Jo, la Beth i l’Amy– viuen amb la mare a Massachusetts en plena guerra civil nord-americana. Totes quatre troben a faltar el pare, que és al front, però aquest detall no impedirà que consolidin amistats, descobreixin l’amor i, en el cas de la Jo, acceptin la vocació de ser escriptora. “Quin és el teu pitjor defecte?”, li pregunta un amic. “El mal geni”, respon. “Què és el que més desitges?”, continua. I després de dir: “Un parell nou de cordons per a les botes”, la Jo se sincera: “Ser un geni”.

7. Doble ració de Mikhaïl Bulgàkov

Arriben *Els ous fatídics* i *Kíev-Moscou*. En paral·lel a la recuperació de nombroses novel·les i llibres de relats de Fiodor M. Dostoeivski –coïcidint amb el 200 aniversari del seu naixement–, el nom de Mikhaïl Bulgàkov ha tornat a ser una presència recurrent a les llibreries catalanes gràcies a la nova traducció per a Proa d’*El mestre i Margarida*, a càrrec de Xènia Dyakonova, i dos títols més, versionats per Jaume Creus: la novel·la fantàstica *Els ous fatídics* (1928), que ha publicat Comanegra, i *Kíev-Moscou* (Edicions de 1984),

una antologia de textos que vol entendre el context històric de la guerra actual entre Rússia i Ucraïna a través de ficcions, reportatges i assajos de l’escriptor, nascut a Kíiv.

8. Una autora tenebrosa
Cràter descobreix el talent de Florbela Espanca

“Jo soc la que pel món va tan perduda, / jo soc la que a la vida no té nord, / la germana del Somni i de la sort / soc la crucificada... la dolguda...” Així es presentava Florbela Espanca al sonet *Jo*, que Àlex Tarradellas ha traduït per a *Les màscares del destí*. El volum, publicat per Cràter, reuneix nou narracions i set sonets de l’autora portuguesa, que es va suïcidar el 1930, el dia que feia 36 anys. Per a Florbela Espanca, recorda el traductor, “la poesia, i també la resta de la seva obra, era una eina per expressar el dolor que va patir al llarg de la seva vida”.

La poeta Laia Malo l’esbossa al pròleg del volum: hi ha la pèrdua de la mare, dos avortaments i la mort del germà, l’aviador d’un dels contes del llibre. Un dels més impactants arrenca amb el retorn a la vida d’una dona: “La Morta caminava amb pas de morta, un xiuxiueig de brisa en el fullatge; les sabatetes de setí blanc gairebé no trepitjaven les pedres del camí; les pupil·les sense llum no tenien mirada, i hi veien. La Morta sabia cap a on anava”.

9. El Japó d’Osamu Dazai
Lapislàtzuli recupera un supervendes patidor

L’editorial Lapislàtzuli va engegar el 2015 una de les iniciatives més singulars, una col·lecció de clàssics japonesos, traduïts per Ko Tazawa i Joaquim Pijoan. Va començar amb una novel·lista de la segona meitat del segle XIX, Ichiyō Higuchi, i ha passat per referents de la primera meitat del segle XX com Kenji Miyazawa i Ryūnosuke Akutagawa. El desè i últim volum és *L’home infrahumà*, d’Osamu Dazai. Des que es va publicar el 1948, poc abans del suïcidí de l’autor als 38 anys, d’aquesta novel·la la breu se n’han venut més de sis milions i mig d’exemplars al Japó. Narrada en primera persona, explica els alts i baixos d’un personatge que lluita contra la depressió, la marginació social i l’impuls d’esborrar-se del mapa.

10. Un jueu al Marroc
Elias Canetti, recuperat gràcies a *Les veus de Marràqueix*

“Tres vegades, vaig trobar-me amb camells, i cada vegada va acabar d’una manera tràgica”. Elias Canetti va viatjar al Marroc l’any 1954, abans d’escriure assajos com *Massa i poder* (1960) i la trilogia de memòries, que arrencava amb *La llengua salvada* (1977). Com alguns dels grans viatgers literaris del segle XIX, al llibre, traduït per Anna Soler Horta, Canetti mostra predilecció per la descripció de la misèria: l’atreu molt més una casa humil que el palau del sultà.

L’equip de Flâneur confirma, una vegada més, el bon olfacte per publicar clàssics en català –en aquest cas, el premi Nobel de literatura 1981– a través de peces poc conegudes però imprescindibles de la seva producció. Ho han fet, també recentment, amb el *Monsieur Teste* de Paul Valéry i *Paràboles i paradoxes*, de Franz Kafka. ♦♦